

Viti i XVI-të i Botimit, Nr.2
Dhjetor 2024

RËNDËSIA E TRAJTIMIT TË HERSHËM NË ORTODONCI

Erëza Kosumi*, Njomza Kosumi **

**Departamenti i Stomatologjisë, Specializimi "Ortognatodonci", Albanian University*

***Klinika Dental-B*

Përmbledhje

Trajtimi ortodontik nuk ka të bëjë vetëm me arritjen e një buzëqeshjeje të bukur. Bëhet fjalë gjithashtu për përmirësimin e shëndetit të përgjithshëm oral dhe parandalimin e problemeve të ardhshme dentare. Ndërhyrja e hershme ortodontike, shpesh e quajtur trajtimi i fazës 1, mund të jetë vendimtare në trajtimin e çështjeve para se ato të zhvillohen në probleme më të rënda. Kjo metodë proaktive mund të ndihmojë në udhëheqjen e rritjes së nofullës dhe dhëmbëve, të zvogëlojë nevojën për trajtime më invasive më vonë dhe të ofrojë përfitime afatgjata si për estetikën ashtu edhe për funksionalitetin.

THE IMPORTANCE OF EARLY TREATMENT IN ORTHODONTICS

Abstract

Orthodontic treatment is not just about achieving a beautiful smile. It is also about improving overall oral health and preventing future dental problems. Early orthodontic intervention, often called phase 1 treatment, can be crucial in treating issues before they develop into more serious problems. This proactive approach can help guide the growth of the jaw and teeth, reduce the need for more invasive treatments later, and provide long-term benefits for both aesthetics and functionality.

Pse ka rëndësi trajtimi i hershëm ?

Disa probleme ortodontike duhet të trajtohen që në moshë të vogël për të parandaluar domosdoshmërinë e procedurave të ardhshme komplekse dhe të shtrenjta. Kërkimet shkencore sugjerojnë se crossbitet posteriore të lehta deri të moderuara të klasës III, si dhe disa malokluzione të klasës II, kafshimet e hapura dhe mospërputhjet e gjatësisë së harkut mund të përfitojnë nga terapia interceptive e thjeshtë, por efikase. Për të arritur sukseset e herëshme duhet të merren parasysh këto aspekte:

1. Planifikimi për zhvillim të duhur

Ndërhyrjet e hershme ortodontike, si zgjeruesit, mbajtësit e hapësirës ose braketat e pjesshme, mund të orientojnë nofullën dhe drejtimin e dhëmbëve të fëmijës ndërsa zhvillohen. Ortodontet rekomandojnë vlerësimet fillestare rreth moshës 7 vjeç për të identifikuar çështje të mundshme si grumbullimet, kafshimet jo të drejta ose të kryqëzuara. Trajtimi hershëm mund të parandalojë trajtime më kom-

plekse më vonë. Expanders gradualisht zgjerojnë nofullën e sipërme, duke krijuar më shumë hapësirë për rreshtimin e dhëmbëve dhe duke mbështetur frymëmarrje më të mirë. Ruajtësit e hapësirës dhe braketat pjesore ndihmojnë në ruajtjen e hapësirës për dhëmbët e përhershëm, duke i radhitur ata gjatë eruptimit dhe duke mbështetur zhvillimin e balancuar

të nofullës. Trajtimi i hershëm gjithashtu mund të zvogëlojë ose lehtësoj nevojat ortodontike të mëvonshme, duke shkurtuar potencialisht kohëzgjatjen e trajtimit të mëtejshëm. (Dental, 2022) (Colgate, 2023) (Dentistry, n.d.)

2. Parandalimi i problemeve të rënda

Disa raste ortodontike, të tilla si kafshimet e kryqëzuara, grumbullimet ose zakonet e ndryshme si ai i thithjes së gishtit , mund të përkeqësohen me kalimin e kohës, duke çuar në trajtime më të ndërlikuara dhe më të kushtueshme nëse nuk trajtohen herët. Ndërhyrja në moshë të re mund t'i pengojë këto çështje të përparojnë, duke kursyer kohë dhe kosto monetare në afat të gjatë. (Association, 2022)

3. Përmirësimi i estetikës së fytyrës

Radhitja e duhur e strukturave të dhëmbëve dhe nofullave kontribuon në një pamje më të ekuilibruar dhe harmonike të fytyrës. Te fëmijët, trajtimi I hershëm i çështjeve si zhvillimi jo i duhur i nofullës mund të ndihmojë gjithashtu në parandalimin e zhvillimit të asimetrive të fytyrës, duke kontribuar në përmirësimin e vetëvlerësimit dhe besimit. (Nourian, n.d.) (orthodontics, 2023)

4. Përmirësimi i shëndetit oral

Shëndeti oral ka për qëllim prevenimin e sëmundjeve të ndryshme kronike të kavitetit oral, për të cilat merret një plan adoptiv I përditëshmërisë sikur se higjiena orale e përditshme, reduktimi I ushqimeve të cilat përmbajnë sheqer, konsumimi I produkteve me nikotin etj. Shëndeti oral është dukshëm më I dobët tek popullësit më të varfëra sesa tek ato që ekonomia është më e zhvilluar, për këtë arsye merren edhe masa për preventiv. (Andreia Morales Cascaes, 2014) Pajisjet ortodontike, përkatësisht ato fikse, munden të ndikojnë në zhvillim e sëmundjeve si gingivitis, periodontiti, për shkak të shtresës së pllakut dentar rreth braketave dhe bandimeve. Teknikat e promovimit të shëndetit oral (OHP) për pacientët me pajisje ortodontike shpesh synojnë parandalimin e demineralizimit, me anë të strategjive të cilat nuk kanë evidence të mjaftueshme, si kontrolli dietik I karbohidrateve të rafinuara, me qëllimin për të parandaluar lezionet e njollave të bardha dhe kariesin. Përveç kësaj, përdorimi i komponimeve që çlirojnë fluorin, klorheksidinën rreth braketeve tregojnë potencial për reduktimin e njollave të bardha. (Darren Gray, 2008)

5. Shkurtimi i kohës së trajtimit më vonë

Hulumtimet tregojnë se trajtimi ortodontik i hershëm, i njohur si ortodoncia interceptive, luan një rol thelbësor në reduktimin e kohëzgjatjes dhe kompleksitetit të fazave ortodontike të mëvonshme. Duke trajtuar malokluzionet gjatë fazave të hershme të denticionit të përzier ose të përherhëm, trajtimi interceptiv mund të udhëheqë në mënyrë efektive zhvillimin dentar dhe skeletor, i cili thjeshton ndërhyrjet e ardhshme. Kjo metodë është projektuar për të trajtuar çështjet e mundshme të radhitjes ose kafshimit në mënyrë proaktive, duke ulur kështu nevojën për rregullime të gjera gjatë fazave të mëvonshme të trajtimit, të tilla si aparatet fikse në adoleshencë. Një nga përfitimet kryesore të ndërhyrjes së hershme ortodontike është aftësia për të interceptuar maloklusionet para se ato të përparojnë. (Hamidaddin, 2023)

Kur duhet të fillojë trajtimi ortodontik?

Shoqata Amerikane e Ortodontistëve rekomandon që fëmijët të kenë kontrollën e tyre të parë ortodontike deri në moshën 7 vjeç. Në këtë fazë shumica e fëmijëve kanë një përzierje të dhëmbëve primar dhe të përherhëm, duke e bërë më të lehtë për ortodontistin të identifikojë problemet potenciale me radhitjen e dhëmbëve, rritjen e nofullës ose problemet e kafshimit. Kontrollat e hershme lejojnë një plan trajtimi më të përshtatur dhe mund të ndihmojnë në shmangien e nevojës për trajtime më të zgjeruara më vonë. Trajtimi i hershëm i maloklusionit të klasës II mund të çojë në përmirësim ose korrigjimin e plotë. Pacientët me maloklusion të klasës III mund të përfitojnë nga trajtimi ortopedik i hershëm. Megjithatë, fëmijët dhe adoleshentët më të rritur mund të përjetojnë ndryshime më të favorshme se ç'mendohej më parë. Zgjerimi palatal është efektiv dhe i qëndrueshëm para adoleshencës së vonshme, kur fillon edhe ossifikimi i sutures midpalatale. Koha e zgjerimit mund të përcaktohet më mirë nga nevojat specifike të çdo pacienti.

Korrigjimi i kafshimëve të kryqëzuara herët mund të zvogëlojë ose parandalojë rritjen asimetrike të mandibules. Zgjerimi i harkut për lehtësimin e grumbullimeve duhet të jetë në kohën e duhur bazuar në natyrën specifike të grumbullimit. Zhvillimi normal i harkut mund të korrigjojë grumbullimet e hershme mes incizoreve, si dhe menaxhimi i hapësirës së leeway e cila mund të zgjidhë shumicën e rasteve të grumbullimeve. Nuk ka evidencë që sugjeron se zgjerimi i harkut në denticionin primar do të ketë një rezultat më të qëndrueshëm. Zhvillimi natyror i harkut mund të korrigjojë grumbullimet e hershme të lehta tek incisorët, ndërsa menaxhimi i hapësirës së leeway zgjidh shumicën e rasteve të grumbullimeve. Grumbullimet e mëdha mund të qojnë në nxjerrjen e dhëmbëve të përherhëm, me një protokoll nxjerrjes serike që fillon në denticionin e hershëm kalimtar dhe fazën e aplikimit që ndodh në denticionin e hershëm të përherhëm. (G. THOMAS KLUEMPER, CYNTHIA S. BEEAN, & E. PRESTON HICKS, 2000)

Konkluzioni

Ndërhyrja e hershme ortodontike është një komponent kyç në arritjen e shëndetit oral optimal afatgjatë dhe rezultateve funksionale. Duke trajtuar çështjet dentare dhe skeletore në një fazë të hershme, ortodontistët jo vetëm që mund të parandalojnë përparimin e problemeve më komplekse dhe më të kushtueshme, por gjithashtu të ndihmojnë në udhëheqjen e rritjes dhe radhitjes së dhëmbëve dhe nofullave në një mënyrë që minimizon nevojën për trajtim të gjërë në të ardhmen. Ndërhyrja e hershme mund të përmirësojë estetikën e fytyrës, të përmirësojë shëndetin oral dhe të nxisë vetëvlerësim më të mirë, të gjitha këto duke kontribuar në një proces trajtimi më efikas dhe më të parashikueshëm në të ardhmen. Për këto arsye, është thelbësore që prindërit dhe kujdestarët të kenë prioritet vlerësimet e hershme ortodontike për t'u siguruar që çdo çështje potenciale të identifikohet dhe të menaxhohet në mënyrë proaktive, duke vendosur përfundimisht themelin për një jetë të tërë dhëmbësh të shëndetshëm dhe të mirë-harmonizuar dhe një buzëqeshje të sigurt.

Referencat

1. Andreia Morales Cascaes, R. M. (2014). Effectiveness of motivational interviewing at improving oral health: a systematic review. *Rev Saúde Pública*, 48(1), 142-153. doi:DOI:10.1590/S0034-8910.2014048004616
2. Association, A. D. (2022, December 28). *Leave it or treat it? Orthodontic issues in the early mixed dentition*. Retrieved from Australian Dental Association: <https://ada.org.au/leave-it-or-treat-it-orthodontic-issues-in-the-early-mixed-dentition>
3. Colgate. (2023, January 9). *When Upper Jaw Expansion Benefits Your Child*. Retrieved from Oral and Dental Care Colgate: <https://www.colgate.com/en-us/oral-health/early-orthodontics/when-upper-jaw-expansion-benefits-your-child>
4. Darren Gray, G. M. (2008). Does oral health promotion influence the oral hygiene and gingival health of patients undergoing fixed appliance orthodontic treatment? A systematic literature review. *Journal of Orthodontics*, 35(4), 262–269. doi:10.1179/14653120722770
5. Dental, K. (2022, october 04). *King Dental*. Retrieved from Implantkingdds: <https://implantkingdds.com/narrow-jaw/>
6. Dentistry, C. V. (n.d.). “*Orthodontic Treatment for Children: When Is the Right Time for Braces?*”. Retrieved from Valley Pediatric Dentistry: <https://cvpediatricdental.com/orthodontic-treatment-for-children-when-is-the-right-time-for-braces/>
7. G. THOMAS KLUEMPER, D. M., CYNTHIA S. BEEMAN, D. P., & E. PRESTON HICKS, D.

- (2000). EARLY ORTHODONTIC TREATMENT:WHAT ARE THE IMPERATIVES? *Journal of the American Dental Association*, 131(5), 613-620. doi:10.14219/jada.archive.2000.0235
8. Hamidaddin, M. A. (2023). Optimal Treatment Timing in Orthodontics: A Scoping Review. *Eur J Dent*, 18(1), 86-96. doi:10.1055/s-0043-1768974
 9. Nourian, N. (n.d.). *Why Early Orthodontic Treatment for Children Can Make a Big Difference*. Retrieved from TextBook Orthodontics: <https://textbookorthodontics.com/orthoblog/why-early-orthodontic-treatment-for-children-can-make-a-big-difference>
 10. orthodontics, T. (2023, December 1). *When to Start Orthodontic Treatment: Understanding Early Intervention for Children*. Retrieved from Toombs orthodontics: <https://www.toombsorthodontics.com/understanding-early-intervention-for-children/>